

פוליטיקה כרעיונית וכספית

א.

ספורש לשמירת האינטרסים של הפוליטיקה הקרקעית-לאומית, לא אחת שאלנו את עצמנו אם אין הפוליטיקה הכספית של ההסתדרות הציונית דהאידינא עשויה להזיק בהרבה בחינות לדרך הרבישה הקרקעית-לאומית שלנו.

צייכום אנו תמיד לשוות לנגד עינינו את העיקר הידוע והספורס בכל העולם כולו: פוליטיקה קרקעית נשאת פרי אינה בנדר האפשרות סבלי שתצטרף לה כקו סקביל פוליטיקה אשראית. המסודות הכספיים חייבים לשמש את הפוליטיקה הקרקעית, לאסור את הפוליטיקה ההתישבותית של ההסתדרות דציונית.

בשעת הועידה השנתית ב-1920, עסקו כבר בסחנה הציוני בכל השאלות האלה, ועם העלות השאלה של רכיב ת-קרקע לאומית ופרטית הווכרה, גם גם דרך אנב, שאלת היחסים שבין הפוליטיקה הכספית והקרקעית ונקבע הכלל האוסר, כי סוכדות האשראי של ההסתדרות הציונית חייבים לשמש סעד וסדך לפוליטיקה הקרקעית של קהיק. הפוליטיקה האנדרית מתבטאת לא רק כרכישת-קרקעות וטויבן, היא זקוקה לסיוע רב מצד המסודות המיוחדים לאשראי הקלאי ועירוני. העיקרים האלה טעסם לא פג נם עתה, בפרט כשההד-לשות הועידה הלונדונית לא התגשמו עדיין בשום פנים.

ב.

בין שאר העיקרים היסודיים של הפוליטיקה הקרקעית הציונית שנקבעו בוועידה הלונדונית נמצא גם הסעיף המפורש האוסר

כי הפוליטיקה הקרקעית ש' קקיל נעזרת במסודות האשראי להרחבת-הרכוש בעיר ובכפר וכו'. אמצעים האשראיים של ההסת' הציונית נותנים בשורה ראשונה למתישבים הכסופים לעיקרי הקקילי, ברם, בכל השנים רבות-העלילה שלאחרי הועידה הלונדונית לא נלמדו העיקרים האלה הלכה למעשה, אף מוסר פיננסי אחר של ההסת' הציונית לא התחשב כלל במערכת-פעולותיו — לא בדרך אמצעית ולא בדרך ישרה—באינטרסים של נושאי-הפוליטיקה הקרקעית הלאומית, הקקילי, ההנחה בבחנה זו הנודעת לאוצר התישבות היהודים וסניפו בא"י, האפיק, הונחה זו ניתנת עוד להתפרש כצביונו של הכנק הזה, אם גם לרגל התנאים המיוחדים של עבודתנו האית עובר גם הכנק הזה בפעולותו על תחומי בנק ססחרי נירודא, אולם אם הכנק האיפותיקאי, סעשה-ידיה של ההסת' הציונית, ששהותו סחויבת אותו להשפעה סביעת על הפוליטיקה הקרקעית בעיר, אם נוסד זה אין לו קשר כלשהו את קקיל ואינו שוקד אף כשהו על הנשמת-השיטה של הקרן הקיימת, היי סיסן רע הוא לנו הסעיד על תשומת-לב המועטה הנודעת לתוני-הנהלתנו הכלכלית לנבי הקשרים העסוקים הקיימים בין הפוליטיקה הקרקעית, פוליטיקת-הבניה והאשראי.

חוסר ההתאמה בפעולת המסודות הכספיים הציוניים השונים גרם להעדר פוליר-טיקה משקית מאוחדת, לשכשתא אריכתא זו הסתנקסת פי שבע בפוליטיקה הקרקעית הלאומית, אם ההסתדרות הציונית נותנת הלואות לחברות פרטיות, והחברות האלה קונות באתם הכספים קרקעות על סנת

לטכור אותן במחירי-ספרות, סי פתי ולא יודה שנתחללו בזה כל עשרת הרברות של הציונות?

הנה דגמאות אחרות: ההסת' הציונית ססרה לחברת ספרין חיפה סכומים ניכרים בתור הלואה בשביל עבודות כיבוש שונות סבלי להתנת רכר על היחסים הקרקעיים. החברה הזו — אין אנו סתכינים לנוף בה, שהרי לפנינו ספעל, אשר סהותו וסכנהו סחויכים את כסיס הספיקולציה — סוכרת את קרקעותיה במחירים מאמירים ונסצא שכספי קרן היסוד סיקרים עד בלי די את הקרקע ודלדלים את היהודי הבא לקניתה, אם ההסת' הציונית נותנת הלואה — אין אנו סתנגדים כלל לסת-הלואות — האין זה סן הראוי לשאור על האינטרסים של פוליטיקה קרקעית-לאומית ולהתנות תנאים ספורשים, שיבטיחו את שסרת האינטרסים האלה? קרן יסוד סוסית גם סאסציה לישובים, שלא נוסדו על ארסת קהיק — בלפוריה, סנדיאל, ספר-אחרון וכו' — סבלי להבטיח את שסירת-העיקרים של קהקיל על הקרקעות האלה, אפשר היה להעזר באמצעים שונים: הטרדת נובה סמחירים בסכירת הקרקעות, העברת הבעלות לקקיל לשם רכישת-קרקעות במחירים הראשינים וכו', ההסת' הציונית נותנת הלואות לחברות שנות, פרטיות או רשמיית לסהצה, ועיי כך היא סוכירה את הספסרות ברכישת הקרקעות הפרטיות, גם הכנק האיפותיקאי נוהן בשנים האחרונות הלואות רק לבנינים שעל קרקע פרטית, סבלי לראוג לאיוו ערוכות, אם מסודות-אשראי ציוניים נוהגים כך, מה פלא אם סוכדות אחרים העומדים מחוץ להסת' הציונית

א הוים בדרך זו? כך, לסשל, לא נתן הכנק האיפותיקאי של קבוצת ברנדייס עד היום הזה אף הלואה אחת לבנינים אשר על קרקע הקקיל, וכורה לטוב החברה הכלכלית האית, ניו-יורק, אשר כמתן האשראי בשביל בנין שכונת הצפון בתיא קבעה תנאי ספורש שהקרקע הפרטית תעבור לרשות הלאו.

ג.

הניעה השעה לשני ערכין סהלט בבחינה זו, העיקרים שנקבעו בוועידת לונדון צריכים להיות נלסדים הלכה למעשה, כי אנה נניע, אם ההסת' הציונית תראה את עצמה ספורת סלקיים את העיקרים שנקבעו ע"י האירנים העליונים שלה? איכה נבוא לדרוש את קיים העיקרים האלה סמסודות בלתי ציגניים, איכה נבקש כואת סיד סוכונות האורחבת? אסוד תכלית איוו שקרן-היסוד תתן אשראי חקלאי לישובים הקיימים ועומדים על קרקע פרטית, סבלי שתכטיח לעצמה, שכספי ההלואה לא ישמשו נקודת סדך לספסרות הקרקע והמשק לא יעבור כטרוצת חוסן לשאינם יהודים, כמתן האשראי לישובים, שלא נוסדו על הקרקע הקקיל, סוכריחים אנו להתנות תנאי סאירש וטוחלט אשר יקל להבא את העברת הקרקע הפרטית לרשות הלאום ויסנע בעד כל אפשרות של סכירת הקרקע במחירי ספסרות וכיוצא באלה, אם נעלה על דעתנו, כןאית סחירי קרקעות כטי-ברק או סנדיאל הססכות לתל-איכוב והנס-צאות באזור סטעים עשיר יאמירו ויוסיפו כוסן הקרוב כדי נוכה בלתי סצוי, כי אז נכין בבירור, שקרן היסוד היתת יכולת באמצעה לסנוע בעד סקרים העומדים כניגוד טוחלט לאינטרסים של פוליטיקה קרקעית

אשר ההסת' הציונית דונלת בה, מה שנעשה בבחינה זו—עלול לנרוד אחריו תוצאות סמורות ונסצא שדוקא הסשקים הכנויים באצעי קהיים ועסדו בניגוד נסיר לסיססאותיה של הועידה הלונדונית כשרה-הפוליטיקה הקרקעית הלאומית: הכספתת העבודה העכרית, שמירה על ניצול תיעלתי של הקרקע וסניעת הספסרות, וסכיון שקרן היסוד תסניע גם להבא למה שקורין התישבות הסעמד הכינוני על קרקע פרטית, יש רגלים לשער, כי השימוש באמצעים לאומיים ניכרים יחתור תחת האינטרסים של פוליטיקה קרקעית לאומית, קרי: פוליטיקה התישבותית לאומית, אף בפעולת הכנק האיפותיקאי-הציוני יש להביא את הצד הקרקעי-פוליטי והצר הפוליטי אשראי לידי התאמה הדדית ססויפת, שתסצא את כטויה בצורה ארגונית נאותה, כהנהלת הכנק האיפותיקאי יש להכטיח רעה סכרעת לכאיכח המסודות הציונים העוסקים ברכישת קרקע, בכדי להבטיח את ההשפעה המתאימה, פוליטיקה קרקעית בעיר בלי שיטה אשראית איות-קאית סקבילה היא רכר נסנע-המציאות בכל מקום, סכל שכן בארץ ישראל.

ההסת' הציונית חייבת עיי האורגן הסהוקק העליון שלה, הקונגרס, להטיל על המסודות הפיננסיים התלויים בה את החובה סמפורשת לסייע לפוליטיקה הקרקעית של דקהיק עיי פוליטיקה אשראית סתאיסה וסכוונת, רק בדרך זו ניתנת השמירה הסעולה על האינטרסים של הפוליטיקה הקרקעית הלאומית גם בספעלים פרטיים וססחריים. (סוף ינוא).

א. גרנובסקי, ירושלים.

פוליטיקה הרקעית וכספית

7.

פוליטיקה קרקעית אין פירושה קניית הנעשות עפ"י שיטה מסוימת, כ"י היא כוללת בתוכה שורה שלמה של תחבולות הבאות לשמש מנן וסתרה לאינטרסים הלאומיים והסוציאליים של כנסת-ישראל על קרקעותיה. עיקרה של קק"ל צריכים להתפשט ככל האפשר על כל האדמה אשר היתה לקנין-יהודים ונחלתם. רק בדרך זו יתנשמו העיקרים האלה במלוא-ההוקף, שהרי ברור וידוע, כי עם התרחבותו של מפעל ההתישבות היהודי לא תוכל קק"ל להספיק את כל הקרקע הדרושה לכך. התפשטותם של עיקרי-הפוליטיקה הקרקעית-לאומית על כל מפעלי-ההתישבות אין בה משום תביעה פרינציפיונית ועיונית נרדא, כי בה גנוז וחבוי תפקיד ברי-חשובות עצומה, שכן הצלחת-מפעלנו תלויה בשמירה מעולה על שלשת העיקרים הניכרים: א) הבטחת עבודה עברית היא תנאי סוקרם ראשון לבנין הבית הלאומי, אשר בלעדיו לא יבן לעולם, וצריך להטעים, שאין אנו מתכוונים בזה להגשמת-התפיסה הקיצונית, השוללת כל עבודה שכורה ויהי מה, כי לבנו לשמירה יסודית על ההנחה הכלכלית המוקדמת למפעל-הקנין היהודי, ב) השמירה על הניצול התועלת

של הקרקע היא מצוה שאין להחמיצה, שהקרקע — העוברת סוים רק במרה זעומה ליריגו, — לא תדלדל לרגל עבוד חסר-דאגה, ג) המלחמה כספסרות היא מצוה לאומית וכלכלית ונחיצותה הוכחה לפני עם המאר רעות הענוטים שבא"י בשנים האחרונות, לו חכמו השבילו מוסדות-האשראי היהודים לאחו בני-דרי-פעולתם באמצע-מנן הבאים לעצור בעד תעלולי-הספסרות — היו בראי משפיעים הרבה טובה לכלל וליחיד בישראל, המשכר בת"א, אשר בחלקו הרב הוא משכר הבניה, היה מצטמצם בהיקפו, לו השבילו מוסדות-האשראי העוסקים ברכישת-קרקעות ע"י פעולה איציה וסרובות לשים חוק למספרות.

ברם, אין לך כל אפשרות לפעולה מרוכזת כזו בלי הבטחה מוקדמת של תכנית עבודה ופעולה משותפת, מתפקידים של מוסדות-ההס' המרכזיים לעבר תכנית-עבודה כזו ולהגשימה בפועל ממש, תכנית זו היא כפולה ומכופלת: מהאי ניסא עירורי-הפוליר-טיקה הקרקעית של קק"ל ע"י אמצעי-שמירה המחייבים את המוסדות לאשראי הקלאי ועידוני, ומאידך ניסא שמירת העיקרים של קק"ל בפעולה ההתישבותית הנעשית על קרקע שאינה ברשותו של הלאום, תכנית

מורכבת זו ופעולה שיטתית כזו בכל שדות-העבודה עלולה לבצר פוליטיקה קרקעית היונית בת-תוצאות חשובות וחיוניות ללאום ולחברה, הפעולה הזו שוטטת את היסוד לכל השתי וערב של מעשים ומעשים-שכנגד מצר גורמם שונים ומאפשרת עבודה פוריה וניצול רציונלי של כספי דמוסרות הציוניים הפיננסיים, לשם כך דרוש:

א) קביעת תכנית עבודה, אשר תביא לידי התאמה את הפוליטיקה הקרקעית, הישובית והכספית של ההס' הציונית, קביעת העיקרים העלולים להביא עמם שיתוף-פעולה של המוסרות הציוניים השונים,

ב) טביעת הצורות הארגונית לשיתוף פעולה וסידור היחסים ההדדיים בין קק"ל וקה"י הבנקים, ביחוד הבנק האיפותיקאי, והבנק החקלאי העתיד לבוא,

ג) הפוליטיקה הפיננסית של ההס' הציונית בכללה צריכה להיות הדרוה הכרה על זכות הבכורה הניתנת לקרקע הלאומית על פני כל רכוש קרקעי פרטי,

ד) הפעולה של מוסדות-האשראי צריכה להיות מוטתת על היסודות דלקמן:

1) בשורה ראשונה נהנים כספי המוסרות הפיננסיים של ההס' הציונית לאלה המת שבים המשתקעים על קרקעות הקק"ל,

2) אין הלוואות ניתנות למתישבים-על קרקע פרטית אלא אם כן הובטחה במפורש ולמפרע שמירת-האינטרסים של פוליטיקה קרקעית לאומית,

3) פעולת-הבנק האיפותיקאי חייבת להכיר בחובת-העזרה לפוליטיקה הקרקעית של קק"ל,

ה) שיטת האשראי הקיימת, שטרנית בכוננה, עוצרת בעד פוליטיקה קרקעית מודרנית ולאו דוקא מטעמי סולידיות מרובה כי אם, כאשר יורנו הנסיון — מטעמים שיסודם בפסיכולוגיה של קבלן-י אולם, אין להטיל את כל האשמה על הפסיכולוגיה הקבלנית הזו, כי אם על עצם התפיסה של הרכוש הקרקעי הלאומי הפרטי, עצם העטרה לגבי המושג של זכות הקנין וזכות האחווה, ישנם מושגים משפטיים משימיים, המסתעפים כשר-שיהם לעומק וכל הסר מהם יסינה או שפאלה שכשיל או מחסיר על המשטר המשפטי הקיים, בחוגי ההנהלה הכספית והכלכלית גם בא"י דוחשים אי-אישון ידוע לגבי צורת האחווה על קרקעות קק"ל, שיטת הקה"ק, המכדילה בין זכות-הקנין וזכות האחווה, המנטיחה את הכעלות העל-יונה לקרן הקיימת והקיבעת את המתאחו

* נחמיה די-ליסה, Die Zukunft des jüdischen Nationalfonds und seine Finanzierung — „Erez Israel“ האג"ו וולי 1920, חוברת 6, עמוד 68.

כמשתמש בתועלת הקרקע נרדא, שיטה זו נראית בעיניהם כצורה משפטית וכספית נחותת-דרגה שאינה מבטיחה, דוגמת המשפט הרומי, את הצורה הנאותה של ההתאחוות, למעשה נשללת או מצטמצמת לרגל העטרה הזו אפשרות האשראי על אדמת קה"ק, כדאי להזכיר, כי מוסדות איפותיקאיים שונים התסהטרו במתן אשראי לנכס-דלא ניהו על אדמת קה"ק וקצתם מעדיפים עוד עד היום על פניה את הקרקע הפרטית, כן, למשל, ספלה המוסד לאשראי-הבנק של יהודי אמריקה הדרומית בין קרקע פרטית ואדמת הקה"ק, עד שהיא ניתנת אשראי על נכסי דלא ניהו שעל קרקע הקה"ק רק כדי 40 אחוז מערכם, בעד שהנכסים שעל קרקע פרטית זוכים לאשראי איפותיקאי רגיל של 60 אחוז מערכם,

עמרה זו היא פרי הבקיאות המועטת בשיטת הקה"ק ומלבד היותה מעות גסה צפוי סמנה כתנאים ידועים היוק עצום למפעל הכנין,

עוכרה מפורסמת, שהוכחה לאור-המעשה היא, ששיטת הקה"ק אינה נופלת בבטיחותה מן הקנין הפרטי, שלש הזכויות היסודיות של בעל הקנין: ההעברה לרשות אחרת, המשכון והירושה — נודעות גם לזכות החכירה ונמצא שהיא שה ובכחינה ידועה אמילו עולה על גבי זכות הקנין, ירושלים.

החוכר רשאי להעכיר לרשות אחרת את זכות החכירה, שניתנה לו על יסוד חוזה קבוע מיד בעל הקרקע, הקה"ק, וכמו כן להעכיר את כל הנמצא על הקרקע הזו, וזכות החכירה אינה נשללת מסנו, מלבד מקרים בודדים ומסוימים, שיסודם בטעמים לאומיים וסוציאליים נכבדים מאד, החוכר רשאי למסור את זכות החכירה בתורת-סתנה ולהעכירה בצוואה, ובה ניתן ס"ק רב להרגשה העמוקה המושלשת בלב האדם מישראל המבקש לצוות את רכושו לביתו ומשפחתו עד עולם ולהנחיל את פרו עטלו לדור אחרון, אין כל יסוד לחשוב את צורת ההתאחוות על אדמת הקה"ק כפחותת-ערך מבחינה כלכלית, הנסיון הרב של מדינות-אירופה מעמידנו על ההוכחה, כי שם נתגברו משכבר על אי-האמון לגבי זכות התנחלות ביסוד החכירה,

סתוך הכרת החשיבות של עיקרי-הפוליטיקה הקרקעית הלאומית לגבי מפעל התישבותנו הייבת ההס' הציונית לעשות את הכל, כדי להביא לידי הצלחתה המוגדרת של שיטת החכירה אשר לקה"ק ולהבטיחה ע"י אמצעי שמירה נאותים בכל מוסדותיה בכלל-וע"י פוליטיקה מתאימה כמוסדותיה הכספיים בפרט,

א. נרנובסקי